

JUTRANJE NOVOSTI

Izhaja vsak dan zjutraj, izvzemši ponedeljke.

Mesečna naročnina:

v Ljubljani Din 10.—, po pošti Din 12.—, inozemstvo Din 22.—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon št. 213

Brzjavni naslov: „Novosti-Ljubljana“.

Upravništvo: Marjini trg št. 8. — Telefon št. 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifi.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.238.

Volitve v Angliji.

Danes bodo volilci Anglije odločali o novi smeri svoje notranje politike, obenem pa tudi o stališču, ki ga bo morala zavzeti nova vlada napram zaletanim razmeram v Evropi. Dosedanjim volitvam se ni pripisovalo toliko pomena, ker ni bilo velpomembnih gesel, volilnih parol. Ko je Bonar Law nedavno zrušil v Carlton-klubu koalicio konservativcev in liberalcev obeh struk, je bila povsem upravičena trditev, da se je pravzaprav še istega dne izvršil velik preobrat v političnem življenju Anglije. Lloyd George je moral v protivladno, defenzivno pozicijo in Asquith je skoro utihnil. Toda silna novinarska sposobnost in pa njegova govorniška privlačnost sta mu odkazali častno mesto: prišel je kampanjo, ki mu je prinašala poleg težkih funtov in dolarjev še priznanje anglosaških volilcev. Mož, ki je sam pomagal pri redakciji versailleske pogodbe, se je v svojih publikacijah izkazal kot neizprosni kritik tega mira, ali motivi te kampanje so vse druge kot pa v resničnih hlabah pogodbe: v njegovi ambiciji. Le tako si moremo razlagati, da je postal Lloyd George zagovornik svobodne trgovine. Kar se dozdeva Baldwinu kot aktivnemu premijeru črno, to je za velikega akterja angleške politične tribune — belo.

Kakor znano, zagovarja konservativci Baldwinu nekako gospodarsko in carinsko izolacijo Anglije od kontinenta, takozvani zaščitno-carinski sistem. Med liberalci se je pojavila razumljiva skepsa, Labour Party (delavska stranka) pa je zavzela odločno stališče proti nameram konservativcev. Usodnost tega problema leži v tem, da involvira hkrati dva momenta: notranje-političnega v obliki gospodarske utesnitve in zunanje-političnega kot izraz javnega mnenja Anglije z ozirom na razmerje do Francije. Angleški volilec stoji brez dvoma pred težko nalogo. Ako se odloči za koncepcijo g. Baldwin, je vsaj v prehodni dobi — če ne za dalje časa — pričakovati izdatno poostreitev produktivne in konsumne krize. Do idealne autarkije je trnjeva pot. Tega se vlada sicer zaveda, ali ona kljub temu apelira na poldrugi milijon brezposelnih delavcev. So industrijske panoge, ki jih francoski »dumping« moti. Francoska industrija je začela konkurenco, ki je postala angleški industriji nevarna. Od tod težnja Anglije, da se zaščiti pred poplavo svojih trgov s kontinentalnimi izdelki. Medtem pa opažamo pri volilnih parolah opozicije že bolj politične in ne toliko gospodarske pomisleke. Macdonald piše v svojih člankih skladbe za muziko bodočnosti. Delavska stranka, ki jo vodi ta mož kot markanten ideolog, ima sicer precej šans za uspeh, toda pokvarila si je mnogo, ko je v tistih občinah, kjer so ji deloma pomagali liberalci do večine, pobirala sorazmerno visoke davščine. S tem si je izstavila nekoliko odjodno sprječevalo in v nekaterih grofovinah ne bo prav nič mikalo angleških volilcev, oddajati svoje glasove za Labour Party.

Glede Lloyd Georgea je treba omeniti, da je njegov vpliv v zadnjem času precej narasel. Zlasti, ker mu je uspelo prepričati ameriške volilce o nevdržnosti sedanje evropske situacije. Njegovo »krilce« v liberalni stranki bi se vsekakor utegnulo ojačiti, tako da bi prišel Lloyd George v eventualni koalicijski delavec in liberalcev zopet do veljave. Koalicijski konservativci in liberalci je malodane izključeno. Vprašanje je le, kdo bo imel pičlo nadpolovično večino. Listi lorda Rothermere rujejo z vsemi bogatimi sredstvi tiska in revij proti delavski stranki. In vendar je podana možnost, da dobijo delavci par tisoč glasov več nego zadnjič. Absolutna zmaga delavske stranke pa je spričo konservativnega mišljenja angleškega naroda zelo neverjetna.

Anglija je s svojo pasivnostjo napram kopni Evropi zakrivila mnogo napak, ki jih bo treba v bodoče korigirati. Vprašanje reparacij je zapelo ravno vsled britanske Non cooperation... Francija je šla v Poruhje in si je vzela, kar ji Nemčija po pogodbi ni hotela dati. Bistvo angleške nedoslednosti pa obstoji v tem, da ne pomagajo Franciji pri izvedbi politike, katero so v načelu l. 1919 sami odobrili. Današnje volitve so radi tega velikega pomena za bodočo evropsko politiko. Da je vpliv Anglije v vseh zadevah sveta mnogo večji kot vpliv Francije, o tem ne more

Seja narodne skupščine.

Pomoč oškodovancem po zadnjih poplavih.

Beograd, 5. decembra. (Z) Današnja seja narodne skupščine se je začela ob 10. uri dopoldne. Po čitanju zapisnika in po priobitvi prošnji in pritožb se je prešlo na dnevni red: izvolitev odbora za proučavanje predloga poslanca Sušnika o pomoči oškodovancem po poplavih v Sloveniji in Hrvatski, kar se je sprejelo z vzklikom. Po doseženem sporazumu med načelniki skupin se je na tem sestanku postavila lista odbornikov.

Nato se preide na interpelacijo poslanca Sečurova glede ukinitve sekvestra nad imovino grofa Čekoničja od strani našega ministra za pravosodje. Interpelant ugotavlja, da minister gospod Perić ni dobil odobrenja za razveljavljanje sekvestra niti od ministra za agrarno reformo, niti od vojnega ministra in tudi ne od ministra notranjih del. Pravi, da so s tem oškodovani dobroljci, ter apelira na poslanca, da nepristransko presodijo celo stvar.

Nato povzame besedo minister g. dr. Perić in se sklicuje na čl. 250 trianonske mirovne pogodbe z Madžarsko in trdi, da Čekoničjeva imovina ni spadala pod sekvester po ratifikaciji mirovne pogodbe. Navaja dalje, da je akcijsko društvo zaprosilo, da se razveljavi sekvester, češ da so v društvu zastopani po večini Francozi in Angleži. Isto je sklenila glede odprave sekvestrov komisija za likvidacijo neprijateljskih imovin pri ministru za pravosodje; ta komisija ima pet članov in sklepa z večino glasov.

Za ministrom govori g. Pečić, ki hoče spraviti več jasnosti v to vprašanje. Razmotriva o celi stvari kot pravnik ter kritikuje vrednost prodajne pogodbe glede imovine grofa Čekoničja, češ da je pravna vrednost te pogodbe nepopolna. Po njegovem mnenju je minister g. dr. Perić mogel ukiniti sekvester po trianonski pogodbi, toda trdi se lahko tudi, da ta pogodba tu ne velja, vsled česar bi si bil moral po njegovem prepričanju minister izposlovati odobrenje tudi ostalih ministrstev. Minister g. dr. Perić povzame ponovno besedo ter naglaša razloge, ki so ga pri tej stvari vodili. Nato je bila seja ob 12. uri prekinjena, a nadaljuje se ob 4. uri popoldne.

Akcija za pomoč oškodovancem po povodnji

Zagreb, 5. decembra. (Z) Akcija za pomoč po poplavi oškodovanim uspeva zelo lepo. V Zagrebu se je nabralo razen hrane, obloke itd. še 380.505 dinarjev v gotovini. Ta akcija je našla odmev tudi v drugih pokrajinah. Kraljevska vlada se je včeraj na seji bavila s tem vprašanjem in je izjavil ministrski predsednik g. Pašić, da je prebivalstvu treba priskočiti na pomoč. Na sinočni seji se je sklenilo, da ministra Marko Trifković in Vujčić odpotujeta v Hrvatsko in Slovenijo in na licu mesta ugotovita škodo, ki so jo povzročile poplave. Višina reke Save je nestalna, dočim je sinoči znašala 2.40 preko normale, je danes ponovno narasla za 20 cm.

Beograd, 5. decembra. (Z) Donava narašča. Naraščanje vode dosega dnevno 60 cm. V okolici Novega Sada je Donava poplavlila velike komplekse zemljišč. Po vesteh, ki prihajajo, je tudi reka Tisa narasla. V zgornjem Banatu je poplavljen velik kompleks kulturnega zemljišča. Nevarnost poplave obstoja tudi v Vojvodini.

Regulacija Mure.

Beograd, 5. decembra. (Z) »Samouprava« doznava, da je bil minister polieprivrede in voda odredil posebno komisijo, ki ima pregledati tok reke Mure pri Bistrici v Prekmurju. Ta komisija je po izvršenem pregledu predlagala, da bi se čimprej začelo z regulacijo reke pri Dolnji Bistrici. Regulacija bi stala okoli 6 milijonov dinarjev. Z regulacijo se bo pričelo prihodnje leto, s čimer bo omenjeni kraj zavarovan pred poplavo.

AFERA POLITIČNEGA UMORA V PARIZU.

Pariz, 5. decembra. (Havas) V aferi Daudeta javljajo: Šofer taxameta, ki ga je najel mladi Daudet, je izpovedal na policiji, da se je neki mož vthotapil v garažo, da je avto brzo preiskal in potem pobegnil. Nadalje je neki iz Chamelots du Roi na sodišče privedeni nepoznani mož podal izjave, ki so vzbudile veliko pozornost.

biti dvoma. Rezultat angleških volitev pričakujejo danes vsi narodi z napestostjo, saj je na tem izidu zainteresirana vsa Evropa.

ster po trianonski pogodbi, toda trdi se lahko tudi, da ta pogodba tu ne velja, vsled česar bi si bil moral po njegovem prepričanju minister izposlovati odobrenje tudi ostalih ministrstev. Minister g. dr. Perić povzame ponovno besedo ter naglaša razloge, ki so ga pri tej stvari vodili. Nato je bila seja ob 12. uri prekinjena, a nadaljuje se ob 4. uri popoldne.

Beograd, 5. decembra. (B) Na popoldanski seji narodne skupščine, ki se je začela ob 4. uri popoldne, so govorili gg. poslanec Klekl (SLS), zemljoradnik Dimitrije Vujčić, dem. Sečurov in Krizman — poslednji je predlagal prehod na dnevni red — in musliman Gavran Kapetanović. Vsi poslanci so napadali delovanje ministra za pravosodje. V imenu vladine večine je odgovarjal predgovornikom na razna vprašanja in opazke glede sekvestra nad imovino grofa Čekoničja radikal g. dr. Niko Subotić, ki je v dolgem in izčrpnem govoru pobijal mnoge neupravičene obtožbe proti delovanju ministra za pravosodje v tem pogledu. Predlagal je prost prehod na dnevni red. O tem se je glasovalo ter je bil njegov predlog z veliko večino glasov sprejet. S tem je bila izrečena vladi zaupnica v tem vprašanju. Seja se je nato ob 10. uri zaključila, prihodnja pa določila za jutri dopoldne.

Beograd, 5. decembra. (B) Po seji narodne skupščine je imel ministrski predsednik g. Pašić konferenco z ministri g. Trifkovićem, Perićem in Simonovićem. Govorilo se je o interpelaciji dr. Sečurova. Minister za agrarno reformo g. Simonović je izjavil, da odobrava prodajo posestva, a da obdrži vse ono, kar je agrarna reforma odvzela in kar se bo še v prihodnje odvzelo. Potemtakem bi novi lastniki dobili od 28.000 oralo na razpolago samo 1000 oralo.

Naša pomorska politika.

Beograd, 5. decembra. (Z) »Samouprava« se bavi v uvodnem članku pod naslovom »Naše morje« s položajem naše države glede na morje in pravi, da je naša ujedinjena kraljevina postala pomorska država. Naše luke pričakujejo, ako pustimo ob strani nerešeno vprašanje Reke, novega življenja in novega poleta. Naše gospodarsko obzorje je dobilo potrebno širino in naše morje in naše luke nudijo temu obzorju popolna sredstva za izkoriščanje celokupne produkcije. Naši državci je treba le pomorske orijentacije, t. j. politike, ki meri na izkoriščanje našega morja in na ustvarjanje zvez med njim in kontinentalnim bogastvom države. Le od dobro premišljenega in dobro organiziranega dela lahko pričakuje naša država, da se v tem pravcu končno reši vprašanje Reke in da se uredniški železniška zveza s Splitom, ki se gradi. Ko se izgradi novi tunel v Ivan-Planini v zvezi s spojitvijo proge Užice—Vardište, bo zveza s Primorjem boljša. Toda to je vse premalo, ker se imajo svetovne proge z veliko kapaciteto šele izgraditi kot izraz nove orijentacije, za katero bi se moral vneti vsak, kdor pozna veliko bogastvo in velike lepote našega tako dolgo zaželenega morja.

Zahteve sodnikov.

Beograd, 5. decembra. (Z) Predstavniki udruženja sodnikov iz Hrvatske, Slovenije, Bosne in Hercegovine ter Dalmacije so izročili ministru za pravosodje resolucijo, v kateri so orisali svoje težko gnotno stanje in zahtevajo, da se jim plačajo posebne doklade poleg mesečne plače. Ker je po novem uradniškem zakonu sodno osobje razvrščeno na devet skupin, se v resoluciji zahteva, da se sodnemu osobju, ki spada v prvo skupino, priznajo mesečne doklade 2500 Din, v drugi skupini 2200 Din, v tretji 2000 Din, v četrti 1800 Din, v peti 1500 Din, v šesti 1200 Din, v sedmi 1000 Din, v osmi 800 Din, v deveti, kamor spadajo pripravniki, 600 Din. Minister za pravosodje je obljubil, da bo to resolucijo predložil ministrskemu svetu v presojo in da se bo zavzel za to, da se sodnikom zagigura gnotni položaj.

Podpirajmo bedno dijaštvo!

Zamotan položaj v Nemčiji.

Danes glasovanje o pooblastilnem zakonu.

Berlin, 5. decembra. (K) Včeraj zvečer se je vršil razgovor voditeljev vseh strank razen komunistov z državnim kancelarjem. Socijalni demokratije so soglašali s predlogom, da se pooblastilnem zakonu doda določilo, po katerem bi naj bile naredbe, ki bi se izdale na podlagi pooblastilnega zakona, odvisne od predhodne odobritve odbora državnega zbora, ki bi naj imel le posvetovalne funkcije. S tem sklepom socijalno-demokratske frakcije je podana verjetnost, da bo sprejet pooblastilni zakon z dvotretjinsko večino.

Berlin, 5. decembra. (W) V državnem zboru so komunisti predlagali sledečo nezaupnico: državna vlada ne uživa zaupanja državnega zbora, ki ji je potrebno po čl. 54 državne ustave. O tem predlogu se bo glasovalo jutri. Po-

oblastilni zakon je bil danes v prvem in drugem čitanju sprejet s spreminjalnim predlogom delovne skupine, o katerem bi se imel pred izdatkom naredb zaslupati državnozbornski odbor 15 članov v zaupni seji. Proti temu so glasovali nemški nacionalci, nemška ljudska stranka in komunisti. Tretje čitanje pooblastilnega zakona in glasovanje se vršita jutri ob 1. uri popoldne.

Na smrt obsojen nemški general.

Nancy, 5. decembra. (Havas) Tukajšnje vojno sodišče je nemškega generala Breitkopfa, bivšega poveljnika bavarske divizije, obsodilo in contumaciam na smrt. Dolžili so ga, da je v letu 1914. dal zažgati francosko selo, ga izropati in prebivalce postreliti.

Lloyd George o vstopu Nemčije v Društvo narodov.

London, 5. decembra. (K) Lloyd George je izjavil pred izvršnim odborom walskega narodnega sveta glede reparacijskega vprašanja, da je kot ministrski predsednik predlagal francoski vladi, da odkáže vprašanje reparacij Društvu narodov, g. Poincaré pa je odklonil pridružiti se temu sklepu. Glede vprašanja obširnejšega Društva narodov, katero naj bi čimprej obsegalo vse narode, je Lloyd George odgovoril, da je takratnega nemškega zastopnika v Ženevi pozval, da pristopi Društvu narodov. Britanska vlada, kateri na čelu je bil on — Lloyd George — se je ponudila, da bi nemški predlog za sprejem v Društvo narodov vsak čas podpirala.

London, 5. decembra. (K) V nemškem volilnem govoru je odgovoril ministrski predsednik Baldwin na vprašanje, ali more dati zagotovilo, da bo storil vse, kar je v njegovi moči, da pripravi Nemčijo do plačila in da nudi Francozom potrebno podporo za izsiljenje plačil, v pritrilnem sruislu. Sem mnenja, je rekel ministrski predsednik, da se mi je posrečilo vzpostaviti antanto s Francijo.

Najboljša možnost saniranja našega gospodarstva.

Beograd, 5. decembra. (Z) »Samouprava« piše, da se je zagrešila najtežja napaka v državni upravi po vojni s tem, da so se napačno upravljale državne finance. Ta napaka je vir vseh težkoč. Namesto da bi se bili ustvarili redni viri državnih dohodkov, so se krila ogromna bremena državnih potreb s stalnim zadolževanjem pri Narodni banki in s tiskanjem nekritih novčanic. Ta finančna metoda je povzročila padanje dinarja in strahovite težkoče v prometu. Mi se ne dotikamo tega vprašanja radi rekriminacij, ker nas pri tem ne vodijo strankarske težnje in ozi, in se z rekriminacijami tudi ne bi popravilo zlo stanje, ki obremenjuje danes narod in državo; mi le konstatiramo obstoj tega vprašanja kot stvar, kateri se mora odločno in resno iskati leka. Ta lek je priprost in dosegljiv najnavadnejši pameti. Zlo, ki se je začelo vsled pretiranega zadolževanja, se more lečiti le s plačevanjem dolgov. Ta lek mora uporabiti tudi naša država, pa najsibo še tako bidek. Narod mora sprejeti to breme, ako hoče dočakati konec današnjih težkoč in si odpreti zanesljivo pot do svoje bodočnosti. V nasprotnem slučaju ne more pričakovati naša država boljše usode, nego je usoda današnje Rusije in Nemčije. Za rešitev svoje države mora napeti naš narod vse sile in to bo tudi storil.

Konzulati v Ljubljani.

Gen. konzulat Č. S. R.: Brez št. 8/I. Francoski konzulat: Ljub. kreditna banka, Dunajska cesta.

Hon. konzulat Belgije: Urad Ljublj. velesennja.

Avstrijski konzulat: Turjaški trg 4/II.

Italijanski konzulat: Zrinjskega cesta 3-I.

Portugalski konzulat: Dunajska cesta št. 33.

Volilna reforma v Franciji.

Pariz, 5. decembra. (K) Pri nadaljevanju debate o reformi volilne pravice je razpravljala zbornica o členi, ki se nanaša na razdelitev mandatov in katerega je odbor v prejšnji seji dal spremiti v smislu proporca. Zbornica je sprejela z 290 proti 275 glasov izpreminjavalni predlog, ki ga je bil stavil neki pristaš majoritetnega načela, v smislu katerega se je člen 4. kljub mnenju odbora, ki ga je podpisala vlada, zavrnil. Vlada pa vendarle ni zahtevala zaupnice.

Pariz, 5. decembra. (K) Listi podarjajo, da se bodo volitve v l. 1924 vršile na enak način, kakor v l. 1919 z edino izjemo, da se pri skrutinju ne bodo več dopuščale nepopolne liste.

† Maurice Barrès.

Pariz, 5. decembra. (Havas) Znan politik in romanopisec Maurice Barrès, glavni sodruknik »Echo de Paris«, je umrl.

(Maurice Barrès, rojen l. 1862 v Charnes sur Moselle, je dovršil v Parizu svoje pravne študije. Njegov prvi roman, ki je izšel l. 1888, je »Sous l'oeil des Barbares«, kjer razvija svojo teorijo lastnega »jaza«. Njegovi nadaljni romani so: »Un homme libre«, »L'enemi des lois«, »Le jardin de Bérénice« itd. Leta 1894 je napisal komedijo »Une journée parlementaire«, ki vsebuje pamansko afero. Napisal je tudi več drugih del.)

Madžarski parlament.

Budimpešta, 5. decembra. (K) (Madžarski tiskovni urad.) Na današnji seji narodne skupščine je interpeliral poslanec Fabjan (demokrat) radi zlorabe posameznih policijskih organov in upravnih uradnikov v zadevi bombne afere. Odgovarjaje na interpelacijo je izjavil minister notranjih del Rakovskij, da vlada in oblastva nimajo ničesar prikrivati; načelnik detektivov, zastopnik višjega mestnega glavarja, Andrejka, ki je uporabljal kot konfidente sumljive osebe, ne bo več šef detektivov od jutri dalje. Minister bo vsakega policijskega uradnika, o katerem se pokaže, da je kršil svojo dolžnost, odstavil od njegove službe. Poslanec Szilagyi je interpeliral v zadevi reaktiviranja podpolkovnika Pronaya.

Beograd, 5. decembra. (Z) Ker so nekatere naše banke v zadnjem času vložile prošnje za prisilne poravnave, je generalna direkcija računovodstva odredila, da se vsa garancijska pisma, predložena od posameznih bank, zamenjajo z drugimi, katera bodo registrirana pri generalnem inspektoratu.

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 5. decembra. Spremenljivo, oblačno, semintje jutranja megla, mlo, upati je na izboljšanje, toda ne za dolgo časa.

Današnje prireditve.

V Ljubljani:

Drama: »Smrt majke Jugovičeve«. R. A. Opera: »Janko in Metka« ob 16. uri. Mladinska predstava.

Kino Matica: »Prodani mladeniči«. Kino Ideal: »Matija Sandorfi«. III. del. Kino Tivoli: »Noč kraljice Isabele«. Kino Ljublj. dvor: »Zgrešeno življenje«.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani: Tekoči teden: lekarna Prochazka na Jurčičevem trgu in Ustar na Sv. Petru osti.

Skrbi fašistovskega režima.

Od našega stalnega dopisnika.

Trst, 2. decembra 1923.

Fašizem si je postal na bajonetih. Takozvana »enodušnost italijanskega naroda«, ki da odobrava sedanjí režim, je lepo zaokrožena fraza za notranje in zunanje neverneže. V resnici je enodušnost, toda italijansko ljudstvo je enodušno v sodbi, da je fašizem nesreča. Kdor gleda samo na zunanji pomp, ki ga fašizem tako razpisno razvija, ta bi si utegnil napraviti o gmojni in idejni moči fašizma popolnoma napačno sliko. Resnica je, da razen onih, ki jim je fašizem preskrbel kakšno korito, je v ostalem prav malo resničnih pristašev fašizma in sedanjega režima.

Vsakdo se more o tem peripetiji, če stopi v kontakt z ljudstvom, pa bo slika dovolj. Sicer pa se fašistovski voditelji zavedajo, na čem sloni njihova moč. V Mussoliniju je fašizem posebej močan, brez njega bi si ne mogli misliti sedanjega režima. Zatorej ni čuda, da se je razvil iz prvotnega fašizma mussolinizem. Večina onih, ki se zanimajo za javna vprašanja, so prepričani, da bi fašizem v najkrajšem času propadel, če bi se, recimo, kaj zgodilo Mussoliniju.

Mussolini je torej oni, ki ima vse niti v roki in stranka je bolj postranskega pomena. Še celo narodna milica pričinja polagoma bledeti kot fašistovska organizacija.

Ta nepričakovani potisk fašizma v temno ozadje je pripisati dejstvu, da je Mussolini svoj prvotni program nekoliko izpremenil. Iz republikanca je pod silo razmer postal monarhist. Toda pred to metamorfozo se je za hip zdelo, da bo Mussolini tudi kralja odstavil in si bo nadel imperatorsko krono na glavo. K temu so ga pozivali njegovi navdušeni pristaši iz revolucionarnih dni. Na mnogih shodih so mu klicali: še višje, ekselencija, še višje vas hočemo videti! Neki humorističen list je sicer pisal, da mislijo bržkone na vislice, toda stvar je bila nekaj časa zelo resna.

Toda Mussolini je o pravem času spoznal, da bi bila taka igra vendar le preveč negotova. Odpor v plemstvu in v generaliteti je bil takšen, da ni bilo upati na uspeh. Plemstvo in vojaštvo je sicer podpiralo Mussolinija v boju proti proletarskim strankam in proti gnili demokratski in liberalni struji, toda več pa ne. Za plačilo je dobil vladno v svoje roke, nikakor pa ne omejene oblasti, ki jo mora tudi danes deliti z onimi, ki so mu pomagali na vladni stolec.

Zakaj koncem koncev je Mussolini v službi velikega kapitala in on mora hočeš nočeš upoštevati želje in ukaze raznih magnatov.

Če si ogledamo torej, na katerih stebrih sloni Mussolinijeva moč, tedaj je treba omeniti: kapital, milico in vojaštvo. Med temi tremi mu je le milica brezpogojno udana, druga dva činite- lja pa ga podpirala in vzdržujeta le pod gotovimi pogoji.

Druga dva faktorja t. j. javno mnenje in pa fašistovska stranka sta zelo šibka. Javno mnenje, ki ga delajo časopisi, more pač nekoliko zakriti pomanjkljivosti režima, nikakor pa ne more pridobiti širokih ljudskih mas, ki morajo prenašati gospodarske posledice fašistovske »sanacije«. Pa tudi na fašistovsko stranko se ne more Mussolinij popolnoma zanesti. Nesloga in boj

za korita izpodjedata ta bolni organizem. Potrebne so hude operacije. Marsikateri prvak zleti iz stranke. V nekaterih krajih je bilo treba razpustiti kar vso strankarsko organizacijo ter jo na novo sestaviti. Na ta način je Mussolinij vrget iz fašistovske stranke na tisoče onih borcev, ki so mu pomagali do njegove sedanje pozicije. Ni treba še posebej omeniti, da so ti ljudje silno razkačeni na oficijelni fašizem in čačajo trenutka, ko se bodo mogli maščevati nad onimi, ki so jih tako neusmiljeno vrgli na ulico.

Takšen je dejanski položaj sedanjega režima in zato ni čuda, če se sedanjí poglavarji vlade ne čutijo popolnoma gotove. Ta negotovost se kaže zlasti v grožnjah proti opozicijskim strankam. Posebno ostro so se razni govorniki obregnili ob demokrate in liberalce. Zadnja afera z bivšim ministrskim predsednikom Nittijem je dala bržkone povod za to protestno zborovanje. Zborovanja so se udeležili tudi fašisti »disidenti«. To so nekaka opozicija v stranki proti »koritarjem«.

Govoril je tudi »mogočni« Giunta. Njegov govor je zanimiv. Dokazuje, da ima Giunta slamo v glavi, da je surov in pa da je ostal vedno isti razbojnik, kot tedaj, ko je začel svojo karijero. Kakor po navadi, je tudi tokrat vpletel v svoj govor požig »Narodnega doma« v Trstu. Zdi se, da nima ta mož nobenih drugih dokazov svojih političnih zmoglosti. Za duševnost sedanjih vladnih krogov pa je značilno, da se tajnik vladne stranke (za Mussolinijem najvplivnejša oseba) javno baha z zločinom, ki ga je izvršil nad nami.

Torej mogočni gromovnik, poslanec, general milice in tajnik fašistovske stranke je rekel:

Med drugimi so tudi taki fašisti, ki bi hoteli preveč povdariti svojo veljavo. (Ta ost je bila naperjena proti fašistom opozicijskemu. Op. člankarja). Tem morem reči, da sem jaz vodil prvi veliki naskok na hotel »Balkan« v Trstu. (Disidenti odhajajo.) Giunta nadaljuje: Naj vedo fašisti, da dokler bom jaz v vodstvu stranke, ne bom trpel krivice, ne prepotenc. Poglavar vlade ne more trpeti, da se ga moči v delu. Fašizem je mogočna sila, ki obvladuje Italijo od enega konca do drugega. Minilo je leto, odkar je fašizem zadnjič govoril. (Tu misli na nasilja.) V tem templju glasbe (zborovanje se je vršilo v gledališču) bi bilo dobro, če bi ponovili napol pozabljeni motiv. To niso grožnje. Jaz gozdim v zbornici, ko prinesem cigaretni etui s seboj namesto revolverja, da z njim oplašim nekaj strahopetcev. Na ulici ne gozdim. Smo pripravljeni poslušati stvarne kritike. Toda, če pride taka kritika iz ust gospoda Aman-dolca ali pa gospoda Albertinija (liberalca, senator), tedaj je ne sprejmemo. Govorim vsem onim možem propadlih strank, da so za vedno končali. Če bodo nadaljevali svoja obrekovanja in zasramovanja potom časopisja, ki jih pariški dnevniki posnemajo (tukaj je mišljen »Corriere della Sera«), bomo

vzeli zopet gorjače v roke in jih pošteno premikastili.

In v takem tonu dalje. Sprejeta je bila primerna resolucija, v kateri je izražena grožnja »proti zavratnosti one opozicije, ki skuša zmanjšati zasluge režima doma in v inozemstvu«.

Taki izbruhi ne morejo vzbuditi v javnosti mnenja, da je fašizem absoluten gospodar in da je neranljiv. Slejkoprej je glavni argument gorjača in revolver. V večno pa tudi taki argumenti ne drže. V splošnem se opaža, da so nasprotniki že prestali prvo krizo strahu. Začeli so prihajati iz lukenj, bi rekel Mussolini, da začno spet svoje glodanje. Vprašanje je, če bo pokazal fašistovski voditelj dovolj prožnosti, ali pa bo okamenel v svoji diktatorski pozi.

Primorski.

Ples okoli zlatega teleta.

Včerašnji »Slovenec« je priobčil na račun koruptne demokratske klike zanimiv uvodnik, v katerem piše, da stoji na odru »Jutro«, »Slov. Narod«, »Tabor« itd. ter vihte svoje mreže za narodno in državno idejo, za demokracijo, za svobodno misel in za koncentracijo vseh naprednih sil. »Slovenec« piše dalje: Občinstvo z napetostjo zasleduje živahno borbo ter ne more svojih pogledov obrniti proč od zanimive igre na odru. Toda med tem pa se isti režiserji, ki so postavili temperamentne igralce na oder in zamislili interesantno borbo, za odrom brez skrbi udeležujejo druge zabave, plesa okoli zlatega teleta. Njihovo načelo je: V motnem ribariti!

Isto igro vprižirajo malikovalci zlatega teleta v Zagrebu hrvatskemu narodu. Ni še dolgo, da so si ti režiserji tudi na zagrebškem polju nastavili svoje popolnoma zanesljive igralce, kakor so »Novosti«, »Agrarier Tagblatt« in »Morgen«...

Trboveljska družba je glavna molzna krava demokratov. Sicer večina kapitala ni nacionalna, a predstavniki so tembolj narodni. Da se prejemki stabilizirajo, morali so najprej ukrotiti nemirne delavce. Na misteriozen način se je začelo agitirati za štrajk, ki je tudi izbruhnil, čeprav popolnoma nepripravljen in nepremišljen. Štrajk ni uspel, delavci so ukročeni, malikovalci zlatega teleta pa mirni pri svojem delu. Da jih tudi neljuba politična konstelacija ne bi motila, se misli sedež Trboveljske premestiti v Beograd. Že si iščejo med radikali zaščitnike, kakor nam telefon poroča, celo v najvišjih vladnih krogih. Dosedajni niso dovolj močni. Vse je torej pripravljeno, da se bo tudi ta ribji lov lahko vršil nemoteno...

Tudi pri dobavi za novo orožje, ki bi se naj kupilo prvotno na Angleškem, je bilo vse pripravljeno, da se napravi velik lov, ki bi bil tem katastrofalnejši, ker bi obenem upropastil tekem let sigurno tudi našo valuto. Toda tu je posegla višja moč vmes, dobro zasnovani lov se je ponesrečil in orožje se sedaj naroča na Francoskem, kakor čujemo, pod strogo in visoko kontrolo. Škoda, kajti »Jutro«, »Narod«, »Tabor« so morali svojo pripravljeno fanfaro o potrebni oboroženi obrambi otačbine vreči med staro šaro.

Kar se tiče Hipotekarne in Slovenske banke, so uspeli sicer tudi ti lovi, toda male ribice, niti sto milijončkov ne skupaj! Bolj vabljiva je Kreditna

banka in ž njo papirnice v Vevčah in druge industrije... Obenem se tudi uniči narodnonapredna stranka, ki je odveč, ker se lahko brez načelnega nasilja porazdeli med demokrate in radikale. Te dni smo priča velike borbe za Kreditno banko. »Jutro«, ki zna sicer dobro maskirati svoje pozicije, se vendar ni moglo premagati, da bi v zadnji številki odkrito ne poseglo v ta boj.

Krušni očetje »Jutra«, »Slov. Naroda« in tovarišev neprestano napadajo žepe jugoslovenskih državljanov, bodisi na lasten ali tujenaroden račun, skrbno pripravljajo mreže kapitalizma za lov na naše narodno imetje ter po dobro premišljenem načrtu koncentrirajo svoje sile. Čim večja je njihova delavnost, tem glasneje morajo njihova trobila napadati vse, ki se nočejo udinjati zlatemu teletu...

Krušni očetje so zopet na lovu, kajti njihova trobila so zadnji čas neprimer-no glasna. Narod, pozor na žeparje!

Nekorektno poslovanje dr. Žerjava.

Te dni je sprejel minister za socialno politiko g. dr. Dušan Peleš beogradskega dopisnika »Slovenca« in mu je rade volje podal nekaj zanimivih informacij o prehranjevalni akciji v l. 1921/22 ter 1922/23. Gospod dr. Peleš je iznesel le gola dejstva, vendar pa zadostujejo, da se vidi strankarski in bankokratski egoizem demokratskega prvaka dr. Žerjava. V včerašnji številki smo v glavnih obrisih objavili žalostno sliko bankirske transakcije, ki ji je kumoval dr. Žerjav. Danes pa hočemo še približati nekatera fakta, da ne bodo jutrovcji po stari navadi zopet zacvilili, češ da brenkamo preveč na osebno struno. Besedo ima dopisnik »Slovenca«, odnosno minister dr. Peleš.

V teh dveh letih se je določilo za prehranjevalno akcijo v okvirju ministrstva za socialno politiko 78 milijonov dinarjev. Poleg tega se je izdajalo raznim poverjenikom — korporacijam in privatnikom — tudi druge svote, bodisi v denarju ali pa v blagu. Vsak poverjenik je moral podpisati pogodbo, sklenjeno z ministrstvom za socialno politiko, neizogibno pa si je smel poleg raznih prevoznih, manipulacijskih in skladiščnih stroškov priračunati tudi *dijete za potovanja*... Prehranjevalne akcije se je lotilo pod nesposobnim dr. Žerjavom ministrstvo za socialno politiko, v katerem ni bilo dovolj izkušenih strokovnjakov. Vršila se je spekulacija že pri nakupu blaga. Tudi birokratizem je marsikaj zakrivil. Skratka: ministrstvo za socialno politiko je sklenilo pogodbe s poverjeniki v tem smislu, da nosi država ves riziko za vse eventualne difference, ki bi nastale pri dotični akciji za prehrano pasivnih pokrajini. Na ta način je prebivalstvo lahko kupovalo hrano in življenjske potrebščine pri trgovcih *mno go cenije*, kakor pa pri poverjenikih ministra za soc. politiko. Le-ti so bili vsled tega primorani, znižati prodajno ceno pod kupno ceno, tako da je država pri tem izgubila nad 15 milijonov dinarjev. Obe akciji sta zapustili glede likvidacije raznih terjatev velikanski kaos. Vsa nakazila kreditov Narodne banke pa so se vršila preko *Slavenske in Balkanske banke*, Min. g. dr. Peleš niti ne ve, koliko drž. denarja je šlo vsled teh transakcij v izgubo za provizije. Končno je izjavil, da se *prehrana pasivnih krajev po takih metodah in na tak način ne sme več vršiti*.

Inozemske novosti.

: Za eno milijardo mark dobiče v Norveški jako malo. Morda en svinčnik slabše vrste, če prodajalcu ni znan zadnji dolarski kurz. Toda kovinsko kapico vam bo rade volje prepustil za 900.000.000 mark. Za eno milijardo mark dobiče pri prodajalki drob-narije tri gumbje za srajco, ali pa pet centimetrov traka, ali štiri bučice ali dva tiskal-na gumba, ki dobro zapirata. Pošta je bolj ponižna, pošlje vam za eno milijardo mark tiskovino ali pa dopisnico v tisti kraj, kjer je bila oddana. Če hočete novi nemški milijardarji jesti, ne najdemo za eno milijardo ničesar, s čimer bi se mogli nasititi, kajti eno samo jajce stane 30 milijard. Sicer pa so vse te cene med tem, ko bodo tiskane, že kdozna kako poskočile. Iz teh vsakda-njih malenkosti razvidimo, da nimajo mili-joni ali milijarde nobenega smisla več!

: Suli Carigrad. Nekaj tednov po odhodu zavezniških čet iz Carigrada se je to mesto tako spremenilo, da ga ni mogoče več spoznati. Vsako točenje in uživanje alkohola so turške oblasti prepovedale. Zaprle so 4250 kavarn, barov in kabaretov. Pera, najbolj veseli mestni del, je danes dolgočasen in žalosten. V restavracijah ni več orkestror, plesni lokali, ki jih je kar mrgolelo, so izginili in z njimi fox-trott in jazz-band. Vsakdo se boji trideset udarcev s palico, ki jih predpisuje zakon za one, ki bi bili zasačeni pri pitju katerekoli alkoholi-ne pijače. V svojem veserem fanatizmu so šli Turki celo tako daleč, da ne dovoljujejo niti vina pri sv. maši. Vsak duhovnik, ki hoče to dovoljenje, mora delati posebno prošnjo v Angoro in predno pride odgo-vor...

: Carigradski napisi smejo biti samo v turškem jeziku. Niti v hišah, katerih posetniki so tuji, ne smejo biti napisi v tujih jezikih, enako napisi v izlozbah. Ker so pa Evropejci proti temu energično protestirali, je valj (mestni poglavar) dovolil, da smejo biti v izlozbah poleg turških napisov tudi napisi v drugih jezikih, toda štirikrat manjši, in zanje se mora plačati petkrat večji davek kot za turške napise.

: Za hodoče vojne. Poročalo se je, da nemško vojno ministrstvo preizkuša iznajd-bo, ki je v stanu na daljavo ustaviti vsak motor. Sedaj poročajo francoski listi, da je nek pariški inženjer iznašel enak aparat. Iz okna svoje delavnice, na katerem so na-stavljena velika vretena iz porcelana, ovita z žicami, lahko ustavi, kadar se mu zljubi, vsak motor, ki vozi mimo. Francoski iz-najditelj trdi, da more ustaviti celo letalo, kadar leta zelo visoko.

Iz boljševiške Rusije.

Boljševiki in Poljska.

Sovjetska vlada še vedno zahteva od Poljske svobodni tranzit preko poljskega teritorija v Nemčijo in to tudi za slučaj voj-ne med Poljsko in Nemčijo. Poljska je, ka-kor znano, pripravljena dovoliti svobodno tranzitni promet preko svojega teritorija v Nemčijo za tržno blago, ne pa za orožje in municijo, kar bi ravno radi boljševiki, ki bi radi dobavljali Nemčiji orožje in municijo, da bi li na ta način pomagali med vojno.

Ameriški poslanec o Rusiji.

Član ameriškega parlamenta Britten, ki se je pravkar vrnil iz Rusije, je poročal amerškemu predsedniku Coolidgeju o svo-jem potovanju. Dejal mu je, da Amerika ne sme priznati sovjetske vlade, katera mora prej ali slej pasti; njeni voditelji so fanatični teoretiki, ki nečelo priznati, da so na naačnem potu, in nadaljujejo svojo vladno s terorjem. Boljševizem je napravil iz Rusije deželo revežev. Britten je nadalje poročal, da mu je dejal Čičerin v pogovoru, da sovjetska Rusija ni odgovorna za dolgove stare Rusije in da jih ne namerava plačati.

Boljševiška »nacionalizacija«.

Pariško sodišče je razpravljalo te dni o tožbi ruskega trgovca Bunjatina, ki je zahteval, da naj se mu vrnejo svilene tkanine, ki so jih uvozili v Marseille boljševiki. To blago so odvzeli Bunjatinu boljševiki ob priliki boljševiškega prevrata. Za vezana stranka, sovjetska družba »Op-torg«, je skušala sodnike prepričati, da omenjeno blago ni bilo ukradeno, temveč »nacionalizirano«. Državni pravdnik pa je poudarjal, da je blago še vedno last firme Bunjatina, kar je razvidno tudi iz znanak na blagu, dasiravno so jih skušali boljševiki odstraniti. Ker izhaja boljševiška vlada iz nasilja, je protislovna načelom kulturnih držav in radi tega ne sme zahtevati, da bi te države upoštevale njene navedbe kot zakon.

odhoda iz opernega ansambla navajajo baje moje pretrane honorarne zahteve, katerim gled. uprava ni mogla ugoditi. — Slične vesti je nekdo trosil že ob mojem lanskem izstopu in v nemem listu je bilo celo čitati, da sem bila med onimi, ki jih je uprava radi pretirnih zahtev morala — odsloviti. Sicer je list prinesel tozadevni moj popravek, a kakor vse kaže, imam še vedno »dobre« prijatelje, ki hočejo to trditve na vsak na-čin uveljaviti.

Da se izognem še nadaljnim sumnič-njem in zgražanjem, sem primorana v svojo obrambo izjaviti, da se z upravo Nar. gledališča glede honorarja sploh nisem poga-jala, temveč jo samo prosila, da vzame moj izstop na znanje.

Globoko sem uverjena, da stane pevka, ki poje letos mesto mene — ako se ji izpla-čuje samo običajni honorar za goste — tuje — najmanj 100% več kot sem stala jaz, ne glede na to, da je poleg nje stalno angažirana še ena moč za slične vloge. — Taka je torej resnica o mojih pretranih zahtevah. Kdor trdi kaj drugega, ima pač svoj posebni namen. Dobrega ali plemenitega pa gotovo ne. — Ljubljana, 4. decembra 1923.

Pavla Lovsetova.

— Dečji in materinski dom kraljice Ma-rije v Ljubljani je brez dvoma eno najlep-mentnejših ustanov, kar jih je v zadnjih letih ustvarila privatna Inicijativa v Ljubljani. Dolžnost nas vseh je, da podpremo to ide-alo ustanovo našega narodnega ženstva. Tej ustanovi je namenjen čisti dohodek kon-certa, katerega izvajata operni baritonist dr. Aleksander Rigo in kons. prof. Janko Ravnik. Dr. Rigo je v svojem privatnem poklicu tudi zdravnik in kot tak cenil odlično in človekoljubno delo Dečjega in materin-skega doma. Zato je tej ustanovi namenil čisti dohodek svojega prvega kon-certa v Ljubljani. Vstopnice za ta kon-cert so v predprodaji v Matični knjižarni ter se vrši ta koncert v ponedeljek, dne 10. t. m. ob 8. uri zvečer v Filharmonični dvorani. Vstopnice v predprodaji v Matični knjižarni.

Iz prosvetnega življenja.

Slavnost šestdesetletni-ce „Kola“ in kongres pevskih zborov kraljevine SHS

v dnevi 1. in 2. decembra t. l. v Zagrebu.

Zagrebsko pevsko društvo »Kola« po-meni za Hrvate toliko kot za Srbe Beograjsko pevsko društvo in za Slovence Glasbe-na Matica. Od leta 1862, ko so ga v težkih časih ustanovili hrvaški rodoljubi, pa do danes je »Kola« živahno, energično z gojitvijo hrvaške in slovanske pesmi sploh budilo narodno zavest, obenem pa je zvesto služilo prosveti. Zasluznemu društvu moramo biti Slovenci hvaležni tudi zato, ker je pred mnogo leti dalo inicijativo za obisk Ljublja-ne, katerega se je udeležilo nad 1000 Hrvatov s slavnim Seno. Pa tudi drugače je gojilo »Kola« ozke kulturne stike s Sloven-cem, zlasti s svojo posestrino, našo Glasbeno Matico. Prihajalo je večkrat v Ljubljano in nam kazalo lepoto hrvaške pesmi. Društvo, ki s ponosom gleda plodonosno dolgoletno svoje delo, upravičeno lahko praznuje 60-let-nico svojega obstanka na silajen način. Svojo proslavo je pa združilo s kulturnimi pri-redbami. Savez hrv. pjev. društev je pri-redil pevsko tekmo in predavanje za zboro-vodje. Na slavnosti so bila povabljena vsa srbska, hrvaška in slov. pevška društva. Tekme so se udeležila le nekatera hrvaška društva, slovenskim in srbskim to ni bilo mogoče zaradi oddaljenosti in prevelikih stroškov.

Savez srbskih pevskih društev je po-slal sledečo delegacijo: podpredsednika Ilkica, skladatelja Manojlovića, tajnika Mi-lanovića in Pričica, Zveza slov. pevskih zborov predsednika Hubada, podpredsednika dr. Sviglja in zborovodjo Prelovca. Delega-cija sta bili povsod prilazno in z bratsko ljub-jeznostjo sprejeti ter sta prisostvovali vsem svečanostim. Pevska tekma se je začela na

državni praznik dne 1. dec. popoldne. Tek-movala so »Danica« iz Siska, »Dvojnice« iz Bjelovara ter »Sloboda«, »Kola«, društvo intelektualcev iz Zagreba, in »Zora« iz Kar-lovca, »Reljivki« iz Vinkovcev in »Kuhač« iz Osjeka. Jury, obstoječa iz glasbenikov Manojlovića, Lajovića, Fallerja, Dragana, Baranovića, Polića in skladateljev predpi-sanih zborov, je priznala prvo nagrado v I. razredu »Kolu« za moški, ženski in mešani zbor, drugo Slobodi iz Zagreba (moški zbor), tretjo »Reljivki« iz Vinkovcev (moški zbor), v II. razredu prvo za moški zbor »Slobodi« iz Zagreba, za mešani zbor v I. razredu drugo »Zori« iz Karlovca in tretjo društvu intelektualca iz Zagreba. — Tekma je podala sliko višine zborovskega petja na Hrvaškem. Vsi zbori so peli tehni-čno zelo dobro, najbolj se je seveda odliko-valo »Kola«. — Zvečer se je vršil v dvorani Glasbenega zavoda slavnostni koncert »Kola«, na čigar vzporedu so bile reprezenta-tivne skladbe iz srbske, hrvaške in sloven-ske zborovske literature, skladateljev Ma-nojlovića, Milojevića, Štrole, Dobronića, Stolcerja, Kogojca in Lajovića. Zbor »Kola« je bil izvrstno naštrinan in vse izredne tehnične težkoče izvajalnih pesmi je obla-dal igranje. Njegov glasovni material jipo-nirna, disciplina zbora navduši. Med sloven-skimi skladbami sta bili sploh prvič izva-jali Kogojeva »Barčica« in Lajovčevi ženski zbor »Zabla«. Obe sta dosegli v izvrstni interpretaciji lep uspeh. »Kola« ima v svojih dirigentih Smedoku in Josefoviću prvot-rstne umetnike, ki jamčijo, da bo društvo tudi v bodoče stalo na visoki umetniški stopnji. Obisk koncerta je bil ogromen. Zagreb zna ceniti zasluge jubilarja in ga je prišel počastiti. Med reprezentantami smo opazili zastopnike državnih in drugih obla-sti, med njimi kot odposlanca ministrstva prosvete, načelnika g. Rista Odavića. Med odmorom so zastopniki raznih društev v roke predsednika »Kola« g. Grinvalda društvu čestitali in poklonili krasne lovorove vence s trakovi. Bilo je dosti navdušenja, pa tudi mnogo umetniškega užitka. — Drugi dan, v nedeljo jutraj, se je vršil slavnostni

občni zbor »Kola« v dvorani lastnega do-ma, katero so častilci »Kola« napolnili do zadnjega prostora. Čestitki v izbranih bese-dah ni bilo ne konca, ne krala, zlasti je iz-razil govor načelnika ministrstva prosvete iz Beograda, g. Odavića, viharo odobrava-nje. V imenu Glasbene Matice iz Ljubljane je čestital dr. V. Ravnikar in je »Kolu« izro-čil nje diplomsko častnega članstva, v imenu »Zveze slov. pevskih zborov« dr. Svigelj, za »Ljubljanski Zvon« dr. Svigelj in Prelo-vec, ki sta poklonila »Kolu« krasno vezano zadnjo izdajo »Zvonovih« skladb, v imenu »Glasbene Matice« v Mariboru skladatelj Dev. Takoj po obnem zboru so se sestali delegati pevskih društev, katere je izvolil kongres povodom Mokranjevićevih slavnosti v Beogradu v svrhu izdelave pravil in pred-priprav za ustanovitve enotne jugosloven-ske pevске zveze. Ker je Hrvatski pjevački Savez z ozirom na današnje politične odno-saje na Hrvaškem zavzel proti ustanovitvi skupne zveze odklonilno stališče, sta slo-venska in srbska delegacija zajedno z za-stopniki »Lisinskega«, ki v hrvaškem Sa-vezu ni včlanjen, sestavili resolucijo, v ka-terih zagovarjajo ustanovitev jugosl. Saveza ter priporočajo, naj kongres pooblasti že izvoljeni odbor, pomnožen z zastopniki Hrvatov in glasbenikov, da pošlje že se-stavljena pravila v pregled vsem pevskim zborom države, ki naj se tekem treh mese-cov o njih izjavijo. — Kongres se je vršil popoldne v dvorani Glasbenega doma ob številni udeležbi pevcev iz vse kraljevine. Predsednikom je bil izvoljen dr. Svigelj, zapisničarjem Prelovec. — Podpredsednik srbskega Saveza Ilkic, srbski skladatelj Manojlović, predsednik »Lisinskega« dr. No-vak, ravatelj Hubad, skladatelj Dobronić in dr. Svigelj so v temperamentalnih govorih povdarjali pomen skupnega Saveza. Hrvatje pa so skupni Savez odklanjali in se izrekli je za kooperacijo vseh treh oziroma štirih (bosanskega) Savezov. V debato, ki je bila silno burna, so posegali z medikci in opaz-kanji ljudje, ki so prišli na kongres, nahuj-skani od političnih krogov. Končno je bila sprejeta resolucija, katero je predložila

predkonferenca. Kongres je trajal tri in pol ure.

Slovenski, srbski delegatje in zastop-niki hrvaških zborov, ki niso včlanjeni v »Savez«, med njimi odlično pevsko dru-ženje »Lisinski«, so trdno odločili, da usta-nove Savez jugosl. pevskih zborov, in ne bodo odnehalj prej, dokler se njih želja ne izpolni. V slogi je moč in s složnim skup-nim delom pevskih zborov vse kraljevine bomo dvignili našo pevsko kulturo na čez-dalje višjo stopnjo.

V nedeljo zvečer se je vršil koncert pri tekmi odlikovanih društev, vendar vsa niso tako dobro pela kot prejšnji dan. Nastopi »Kola« so bili seveda najboljši. Predsednik hrv. Saveza je odlikovanim društvom med navdušenimi ovacijami občinstva razdelil krasna darila. — Oba dneva so se vršila tudi predavanja za zborovodje. Predavali so skladatelj Kosta Manojlović o srbski pesmi, Anton Dobronić o sestavi vzporedov, dr. Štrole o hrvaški glasbi itd. Slavnosti so končale v nedeljo zvečer s svečano solrejo »Kola«. Lepa sta bila oba dneva za jugo-slovenske pevce, priznala za neumorno delo šestdesetletnega »Kola« in »Saveza hrv. pjev. društev«, čigar uspehi naj vzpo-bude tudi naša slovenska pevška društva k smotrenemu, resnemu in živahnejšemu delovanju.

— Mladinska predstava v opernem gle-dališču. Danes popoldne se poje v operi prvič v letošnji sezoni pravilna opera »Janko in Metka«. Opero je na novo zre-žiral režiser Pavel Debevec. Dirigira jo ka-pelnik Jeral. Vlogo Metke pole gđ. Kore-njakova, Janka pa gđ. Saxova, metlarja Petra dr. Rigo, njegovo ženo ga. Smolen-skaja, večša Hrustalka je gđ. Kattnerjeva, skrat Peskovnik ga. Matačičeva in skrat Rosnik ga. Gajeva. Začetek opere točno ob 4. uri popoldne. Cene znižane — ljudske. V petek je prva repriza opere »Gospodsvetski sen«, ki je dosegla pri premieri absoluten uspeh. Predstava »Gospodsvetski sen« se vrši za red B.

— Izjava. V zadnjem času me je več znancev opozorilo, da se kot vzrok mojega

Jul. Zeyer :

Gompači in Komurasaki.

(Japonski roman.)

(Nadaljevanje.)

»Ha, molčiš, molčiš?« je jezno in divje vzkliknil Gompači.

Z dlanjo je potegnila čez oči, da je bila dlan mokra od tiho tekočih solz, in pokazala jo je Gompaiju.

»Glej,« je rekla po dolgem prizadevanju, »kaj mi ni dalo, da bi izpregovorila, kaj me duši — rosa misli in življenja!«

»Ali oblikuješ svojo sramoto?« jo je vprašal otožno in z neizmerno boleštvijo v srcu.

»Ne svoje sramote — ampak svojo usodo,« je dejala skoro mirno, sanjavo in s preprosto dostojnostjo. »Vrčila sem svojo dolžnost, rešila sem svojo žrtvijo ljube starše iz bede in pogina. Čista sem. Veš, da ni krivda na meni, če sem storila vse iz ljubezni do njihi, ki sta mi dala življenje. Živa sem šla v grob.«

Gompači se je stresel. »Ne razumem te,« je rekel, »pojasni mi svoje besede.«

Sedla sta na rogožo drug zraven drugega, obema so se šibile noge. Nagnila je glavo k njegovemu ramenu in pravila:

»Ne spodobijo se ženi, da bi modrovala o javnih zadevah, o upravi občine, o razmerah posameznih družabnih razredov — kaj ne, moj Gompai? Toda povej, ali je to prav, da izročate poljedelca, ki ga uvrščate tako blizu vojaka, poljedelca, ki čisti njegov razred bolj kot razred trgovcev in delavcev, ali je to prav, da ga izročate popolnoma samovoljnosti gospodarju zemljišč in gradov?«

»Presenečaš me, moj jasnolični cvet,« je odvrnil Gompai. »Zakaj govoriš o takih stvareh v tem trenutku? Kaj te briga taka vprašanja?«

»Ah,« je vzdihnila, »saj izvira vsa moja nesreča iz njih. Naša mirna vas, ki si jo videl dremati v senci cvetočih črešenj, je bila kmalu po tvojem odhodu kruto vznurkana iz svojega globokega miru. Nad gnezdom travniških škripančkov je krožil jastreb. Kocuké, naš gospod in vladar na Sakuri, je začel zahtevati velike, nečuvne davke in jih je izterjaval brez usmiljenja. Jok in stok se je glasil iz hiš, iz katerih je doslej prihajalo le petje in godba! Knezova žena, ki jo imenujejo kruto, prevezetno in grabežljivo, ga je podpihovala. Težak oblak ji senči dušo in sreča bližnjih jo podi v blaznost. Tako so vsaj govorili... Ti si jo poznal, našo neblago gospo Nade-si-ko.«

V novi zgradbi družbe z o. z. »Ljubljanski dvor« v Ljubljani ob vogalu Kolodvorske in Pražakove ulice je v kleti predvidena

večja restavracija in vinska klet
z obširnimi pritlikinami se oddajo v najem,

Da bi cela naprava kar najbolje odgovarjala praktičnim potrebam je omenjena družba pripravljena ozirati se po možnostih že pri zgradbeni izvedbi na željo onega, ki bi pozneje vodil gostilniški obrat.

Vsled tega se vabijo

resni reflektanti,

da se čimprej obrnejo na »Ljubljanski dvor« d. z. o. z. v Ljubljani, poslovodstvo pri gradbenem oddelku južne železnice.

Deklica je povesila oči in odmaknila nekoliko glavo od njegovega ramena. Gompai se je stresel in rekel naglo: »Da, toda kaj je bilo dalje?«

Vzdihnila je in nadaljevala:

»Torej naša beda je bila velika in sosedje so se zbirali in se posvetovali, jokali in vzdihovali, toda vse je bilo brez uspeha. V trumah so romali, z dolgimi bambusovimi drogi in s srpi v roki, pred grajska vrata in prosili vsakoga za milost in usmiljenje, kogarkoli so zagledali na utrdah ali na dvorišču. Pred gospoda Sakuro pa jih niso pustili. To bi bilo tudi zaman, ker je slabega duha in slabotne volje, vlada njegova žena in ta — bogovi vedo, da ne pozna usmiljenja!«

Otrla si je solzo in njen glas ji je dozvenel globoko v prsih.

»Ona ti je storila krivico?« je naglo vprašal mladenič in prebledel.

Deklica mu na to vprašanje ni odgovorila. Začela je zamišljena govoriti.

»Nekega večera smo sedeli žalostno okrog kotlička, kjer je žarelo oglje, kajti bilo je po dežju in zelo hladno. Moja draga mati nam je pela staro pesem, ki nam je segala v srce, pesem preprosto, a polno tolažbe, tiho in sladko kakor sijaj ozvezdja rimske ceste. Tu smo začeli zunaj mnogo glasov, hrup mnogih korakov in hipoma je stresel ozračje klic: »Sogoro, pridi ven, pridi ven, pomagaj nam!« Ko je moj oče čul svoje ime in besedo »pomagaj«, je brž vstal in šel pred vrata. Mi vsi smo drveli za njim in stali v senci stebrišča in plašno gledali na množico, ki se je tlačila zunaj pod šumečim drevjem in jo je osvetljevala luč prinesenih svetilk, ki so se zibale v vetru nad množico na dolgih, bambusovih drogih. Trije možje, ki so bili najuglednejši v občini, so stopili pred ostale in rekli: »Mi trije smo izvoljeni, da se s teboj pogovorimo. Ali nas ne povabiš k sebi?« Me ženske smo torej odstopile, se skrile za zaveso na konci veže in možje so vstopili z mojim očetom, sedli okrog žerjavice in se posve-

tovali. Rekli so kratko očetu: »Ti si najmodrejši med nami, Sogoro. Izročimo torej našo skupno zadevo v tvoje roke; ako nam ne pomoreš ti, smo izgubljeni!« Moj oče pa je odgovoril: »Hločem vam torej služiti. Idite vsak pod svojo streho, ne zbirajte se, ne govorite javno o naši bedi. Pri gospodu na Sakuri ni rešitve — toda obrnemo se naravnost na vlado v Jedu. Sam napišem prošnjo, da bi se z nami pravično ravnalo, in jo oddam, naj se zgodi, kar se hoče.« Kako jim je odleglo! Kako so ga objemali! Odšli so in oznanili, kaj so bili sklenili; množica se je tiho razhajala in vsak posameznik je odšel z dobro nado in blagoslovil našo hišo.

»Toda v kakšno nevarnost se je vrgel tvoj oče!« je vzkliknil Gompai.

»Skrbel je za občni blagor bolj kot za svoj lastni,« je ponosno odgovorila deklica. »Moj oče je mož.«

(Dalje prihodnjič.)

Toploška

tovarna pločevinastih skatej

J. Pleško
Ljubljana

Karlovska cesta šte. 2

Za Miklavža!

Najcenejše in najhvalejše darilo našim malim je:

Moj zverinjak

knjiga s 45 slikami in k tem spadejočim besedilom, za pouk in kratek čas Din 6.—

Moji ljubčki

živalske slike za naše malčke na trdem močno vezanem kartonu Din 15.—

Mladi slikar

10 tiskanih predlog zaobarvanje z akvarel-barvam ali pastel-barvniki Din 4.—

Črnpeter

staroznana, vesela družabna igra za zimске večere. 1 igra Din 4.—

Na novo izšla knjižica:
Ivan Albrecht:

Zelena livada

Zbirka izvirnih pesmic, mičnih povestic in pravljic iz domačih in tujih krajev. Obsega 64 strani. Najprimernejše darilo za našo nežno mladino. Cena lično vezani knjižici Din 15.—

Vse se dobi v

Zvezni knjigarni
v Ljubljani, Marijin trg 8

Gradbeno podjetje

Arhitekt

V. Krainer & Co.,

Jesenice.

Stavbna vodstva:

LJUBLJANA, DOMZALE,

ZAGREB.

zvršuje privatne in industrijske stavbe, proračune

načrte, cenitve, posebni

oddelek za arhitekturo.